

NIBIO

NORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Skjøtselsplan for Tannøya, Hamarøy kommune, Nordland fylke

Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype

Revidert 2018

NIBIO RAPPORT | VOL. 4 | NR. 133 | 2018

Annette Bär

Avdeling for kulturlandskap og biologisk mangfold, Tjøtta

TITTEL/TITLE

Skjøtselsplan for Tannøya, Hamarøy kommune, Nordland fylke.
Oppfølging av tradisjonell slåttemark som utvalgt naturtype. Revidert 2018

FORFATTER(E)/AUTHOR(S)

Annette Bär

DATO/DATE:	RAPPORT NR./ REPORT NO.:	TILGJENGELIGHET/AVAILABILITY:	PROSJEKTNR./PROJECT NO.:	SAKSNR./ARCHIVE NO.:
19.11.2018	4/133/2018	Åpen	420162	17/01345
ISBN:	ISSN:		ANTALL SIDER/ NO. OF PAGES:	ANTALL VEDLEGG/ NO. OF APPENDICES:
978-82-17-02194-0	2464-1162		19	2

OPPDRAUGSGIVER/EMPLOYER:

Fylkesmannen i Nordland, Miljøvernavdeling

KONTAKTPERSON/CONTACT PERSON:

Ingvild Gabrielsen/Kjell Eivind Madsen

STIKKORD/KEYWORDS:

Skjøtsel, kulturlandskap, slåttemark,
restaurering, utvalgt naturtype, tilskuddsordning
for trua naturtyper

FAGOMRÅDE/FIELD OF WORK:

Kulturlandskap og biologisk mangfold

SAMMENDRAG/SUMMARY:

Naturtypen artsrik slåttemark er sterkt trua ifølge Norsk rødliste for naturtyper, og ble i 2011 utvalgt naturtype (UN) med en viss beskyttelse gjennom lov om Naturmangfold. Etter 4 år med restaurering og skjøtsel var det behov for revidering av skjøtselsplanen for slåttemarkslokalitetene på Tannøya i Hamarøy kommune. Revideringsprosessen har bestått i justering av områdeavgrensning og verdisetting, og avklaring om videre skjøtsel, behov og tiltak for tilpasninger samt avklaring av ønsker og kapasitet til brukeren for gjennomføring av skjøtselstiltak.

Skjøtselsplanen er utarbeid i tett samarbeid med grunneier og bruker.

LAND/COUNTRY:

Norge

FYLKE/COUNTY:

Nordland

KOMMUNE/MUNICIPALITY:

Kamarøy

STED/LOKALITET:

Tannøya

GODKJENT /APPROVED

Knut Anders Hovstad

AVD. LEDER

PROSJEKTLEDER /PROJECT LEADER

Annette Bär

FORSKER

NIBIONORSK INSTITUTT FOR
BIOØKONOMI

Forord

Revidering av skjøtselsplanen for Tannøya i Hamarøy kommune er utført i forbindelse med fagkoordinatorens sine oppgaver i samråd med Fylkesmannen i Nordland. Skjøtselsplanen gir faglig funderte anbefalinger for restaurering og skjøtsel av den trua naturtypen slåttemark, og er i samsvar med handlingsplanen for Utvalgt naturtype slåttemark (Direktoratet for naturforvaltning 2009). Den baserer seg på feltbefaring og intervjuer med grunneieren.

Rapporten er delt inn i to hoveddeler. Første del gir en kort beskrivelse av slåttemark i Nord-Norge. Andre del er rettet mot den som skal utføre skjøtsel og forvaltningen, og omhandler naturgrunnlaget og dagens drift i området, samt beskrivelsen av konkrete restaurerings- og skjøtselstiltak innenfor lokalitetene.

Som vedlegg finnes en beskrivelse av de verdifulle naturtypene som inngår i drifta. Den genererer i hovedsak informasjon rettet inn mot forvaltning, inkludert søkbare egenskaper for området i Miljødirektoratets naturbase.

Til skjøtselsplanen følger et veiledningshefte om slåttemark utarbeidet av Miljødirektoratet, samt Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge (Bele et al 2014).

NIBIO v/Annette Bär takker grunneier, bruker og Fylkesmannen i Nordland for godt samarbeid.

Tjøtta, oktober 2018

Annette Bär

Fagkoordinator for trua naturtyper i Nordland fylke
NIBIO, Tjøtta

Innhold

1 Slåttemark i Nord-Norge	5
2 Skjøtselsplan for Tannøya, Tannøya 2 og Draget	8
2.1 Innledning.....	9
2.2 Hensyn og prioriteringer	10
2.3 Tradisjonell og nåværende drift	10
2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen	10
2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer	11
2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen	11
2.7 Mål for verdifull slåttemark.....	11
2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode).....	12
2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)	12
2.9.1 Slått	12
2.10 Oppfølging av skjøtselsplanen.....	14
2.11 Bilder fra lokaliteten(e).....	15
Referanse.....	18
Vedlegg.....	19

1 Slåttemark i Nord-Norge

Tradisjonelle slåttemarker er naturenger i inn- og utmark med ville plantearter, som har blitt slått for å skaffe vinterfôr til husdyra. Slåttemarkene ble gjerne slått seint i sesongen, etter at de fleste plantene hadde blomstra og satt frø. De er ofte overflatelydda for stein, men har i mindre grad vært oppdyrket og tilsådd i seinere tid, og er ikke- eller i liten grad gjødsla med tilført husdyr- og kunstgjødsl. Slåttemarkene har tradisjonelt vært høstbeita og kanskje også vårbeita. Hvordan slåttemarkene har vært skjøttet varierer imidlertid fra sted til sted.

Slåttemarkene er ofte urterike (blomsterrike), og omtales gjerne som «blomsterenger». De huser også ofte et stort mangfold av insekter.

Artssammensetningen i slåttemarkene kan variere mye blant annet avhengig av klimaet. Variasjonen i slåttemarksfloraen er stor fra nord til sør og fra kyst til innland i Nord-Norge. Forskjeller i fuktighetsforhold og kalkinnhold i marka påvirker også artssammensetningen sterkt.

Vanlige plantearter i tørre-friske enger er gras og halvgras som engkvein, rødsvingel, gulaks, bakkefrytle, bleikstarr og urter som for eksempel blåklukke, ryllik, følblom, småengkall, hvitmaure, fuglevikke, engsyre, harerug, engsoleie, marikåpe-arter, i høyereliggende områder også snøsøte. I Nordland og Troms er også rødknapp og prestekrage vanlige innslag i tørre slåttemarker, mens silkenellik kan komme inn i Øst-Finnmark.

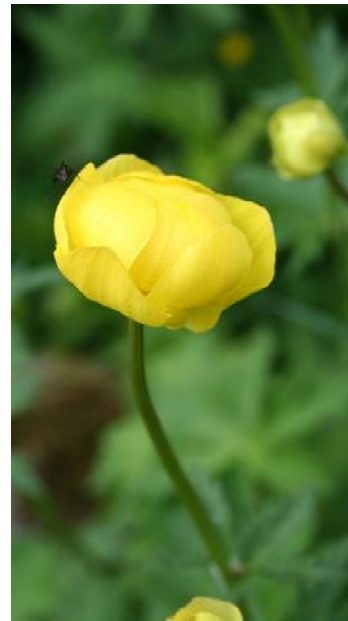

Slåttemark på Svebakken i Hemnes kommune i Nordland som representerer en tørr-frisk engutforming. Bildet t.h. viser småengkall som gjerne vokser i slike enger.

Foto t.v. Annette Bär og t.h. Ellen Svalheim.

I litt kalkholdige områder kan man finne gras som dunhavre, og i de sørlige delene av Nord-Norge også hjertegras. Ellers på kalk vokser urter som gjeldkarve, fjellflokk, vill-løk, vill-lin, fjellfrøstjerne, gulmaure, (fjell)bakkestjerne, ulike marinøkler og orkideer. Noen av disse står på den norske rødlisten (og er truet) (www.artsdatbanken.no).

I litt fuktigere eng finnes arter som sølvbunke, jåblom, ballblom, skogstorkenebb, rød jonsokblom, marikåper, sibirgrasløk og hvitbladtistel. I fuktigere enger i Finnmark kan man finne østlige arter, foruten silkenellik som nevnt over også finnmarksfrøstjerne, storveronika og russekjeks.

Slåttemark på Kvanndalen i Rana kommune i Nordland. Bilde t.h. viser ballblom som er et vanlig innslag i litt fuktigere eng ved siden av arter som sølvbunke, jåblom, og skogstorkenebb.

Foto t.v. Annette Bär, t.h. Ellen Svalheim.

Slåttemark med silkenellik i Anopset i Porsanger kommune i Finnmark. Bilde t.h viser nærbilde av silkenellik som er en østlig art og stedvis vokser i slåttemarkene i Finnmark.

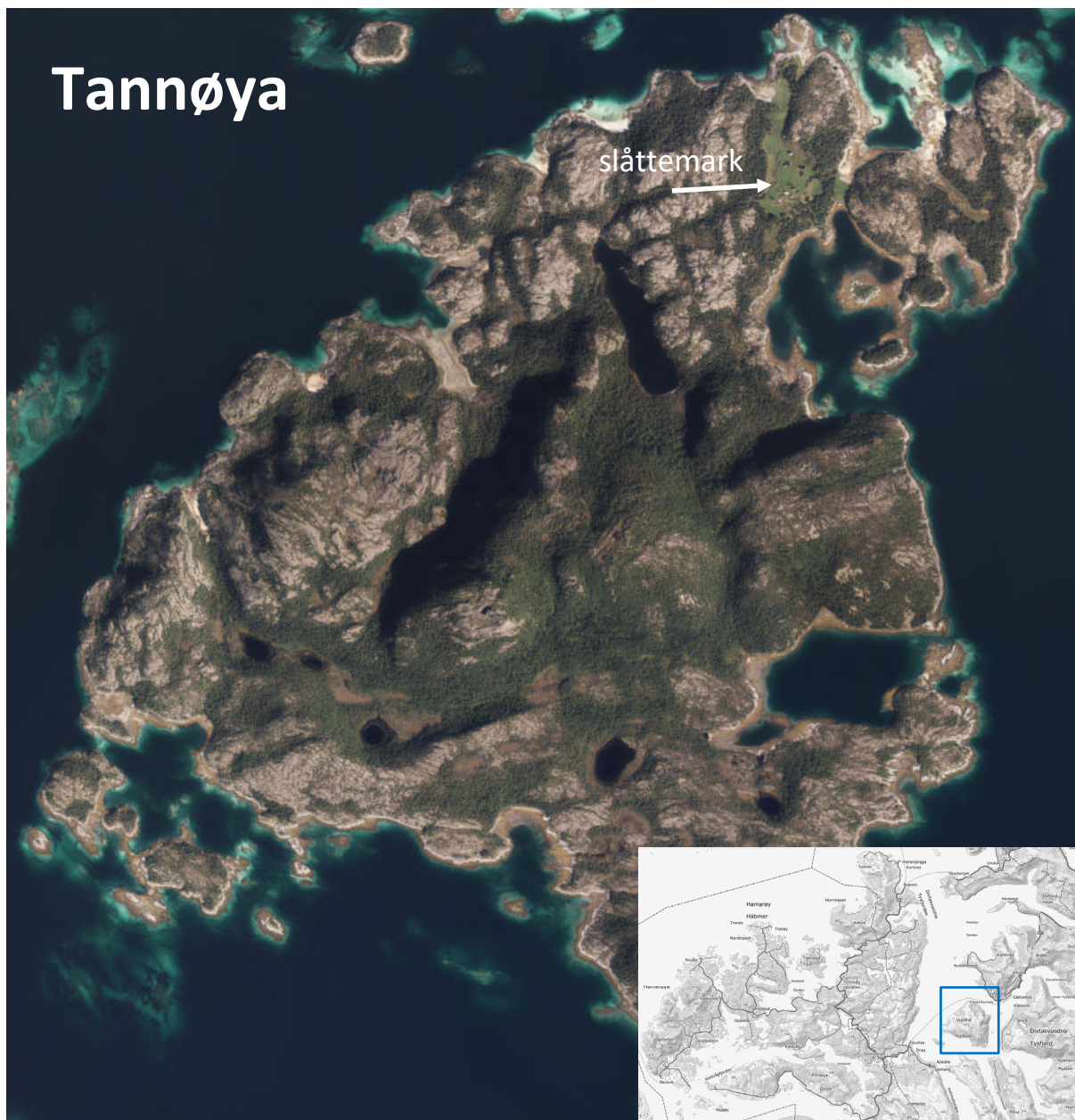
Begge foto Ingrid Golten.

Hvis slåtteenger blir liggende brakk, blir engene gjerne dominert av noen få, høyvokste arter. Hundekjeks, skogstorkenebb, marikåper og mjøduert er typisk, men også tromsøpalme kan komme inn. I innlandet er store felt av geitrams vanlig der drifta har opphørt, før busker og trær overtar i en senere fase av gjengroingen.

Mange gamle slåttemarker brukes i dag til beite eller er grodd igjen. «Tradisjonelle» slåttemarker har derfor blitt svært sjeldne og det er spesielt viktig at gjenværende slåttemarker holdes i hevd. Generelle restaurerings- og skjøtselstiltak er omtalt i veiledningsheftet, og konkrete råd for skjøtsel av din lokalitet beskrives i denne skjøtelsesplanen. Nærmere omtale av ulike plantearter fra engene finnes i Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge (Bele et al. 2014). Mye av denne teksten om slåttemark i Nord-Norge er hentet fra den.

2 Skjøtselsplan for Tannøya, Tannøya 2 og Draget

GRUNNEIER: 5/1 + 5/4 Gunn Karin Lorentsen 5/2 Arne Egil Pettersen m.fl.		ANSVAR SKJØTSEL: Hans Petter Lorentsen	LOKALITETSVERDI I NATURBASE: Tannøya, verdi B Tannøya 2, verdi C Draget, verdi C
DATO UTARBEIDING AV 1.SKJØTSELSPLAN: 26.11.2014		DATO BEFARING (1.SKJ.PL.): 08.07.2014	
DATO REVIDERING: 15.10.2018		DATO BEFARING (REVIDERING): 05.07.2018	
KONTAKT MED GRUNNEIER/BRUKER (TELEFON, BEFARING, EPOST MM): april 2018 telefon 05.07.2018 befaring Oktober 2018 Innspill på utkast av revidert skjøtselsplan			
1.SKJØTSELSPLAN UTFORMET AV : Thomas Holm Carlsen & Annette Bär			FIRMA: NIBIO
REVIDERT UTGAVE UTFORMET AV : Annette Bär			
UTM SONE LOKALITET(ER): 33 W	NORD: 533981	ØST: 7560799	GNR./BNR.: 5/1, 2, 4
NÅVÆRENDE AREAL PÅ SKJØTSELSPLAN-/NATURBASE LOKALITET: Tannøya: 30,7+4,0+1,2 = 35,9 daa Tannøya 2: 3,9+3,9+1,6 = 9,4 daa Draget: 3,3 daa } 48,6 daa		DEL AV VERNEOMRÅDE: nei HVILKET VERN:	DEL AV UTVALGT KULTURLANDSKAP: nei
AREAL (ETTER EVENTUELT RESTAURERING): 48,6 + 7,8 (restaureringsbehov) = 56,4 daa			

Figur 1. Oversiktskart som viser plassering av slåttemarksarealet på Tannøya.

2.1 Innledning

På nordøstsiden av Tannøya i Hamarøy kommune ligger flere landbrukseiendommer hvorav ingen er lenger i ordinær drift. Slåttemarksarealet finnes i tilknytning til gårdene fordelt over eiendommene 5/1, 2 og 4. Slåttemarkene har en lang brukshistorie. Det finnes spor etter bosetning og bruk av området helt tilbake til jernalderen. Etter en periode uten drift skjøttes nå slåttemarksareal på rundt 49 daa. Grunnet fattige, sure bergarter, flere undertyper av granitt, er artsmangfoldet ikke spesielt høyt, men består av mange arter typisk for seminaturlig eng. De nordlige delene av slåttemarka og «Draget» er preget av skjellsand. Det ble ikke registrert noen rødlistede arter. Arter er jevnt fordelt og gir et homogent preg på engene. Tannøya ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2) og tilhører den mellomboreale vegetasjonssonen.

2.2 Hensyn og prioriteringer

Utgangspunktet for revideringen av skjøtselsplanen har vært behovet for vurdering av areal som har vært under restaurering og areal som ikke hadde blitt verdisatt ved siste befaringsgrunnet for dårlig tilstand. Siden 2014 har dette arealet blitt slått årlig og endringene i vegetasjonssammensetning og –struktur er tydelig synlig. I tillegg er det en annen person som har ansvaret for skjøtsel slik at revidering av skjøtselsplanen tar også høyde for den nye brukerens kapasitet, utstyr og ønsker.

Det er ingen fastboende på øya men familie Lorentsen bruker plassen mye som helge- og feriested. Slåtten gjennomføres i fritida og i ferietiden. Utstyr må fraktes med båt og/eller pramme til øya. Det er behov for å få tak i og frakte utover en lett 4-hjulstraktor for å kunne gjennomføre slåtten i fremtiden.

Per dags dato er det ikke bruk for graset og det dumpes på flere plasser i nærheten av slåttemarkene. Brukeren har et ønske og ser for seg muligheten for at graset kan brukes som fôr, f.eks. ved å produsere minirundballer i samarbeid med en lokal bonde på fastlandet. Minirundballene kan så fraktes med båt til gårdbruket.

2.3 Tradisjonell og nåværende drift

Slåttemarkene har en lang brukshistorie helt tilbake til jernalderen. I nyere tid ble gårdsdrifta på øya gradvis redusert og til slutt lagt ned på starten av 1990-tallet. Enkelte slåttemarksarealer på øya har ligget brakke i 40-50 år. Fra og med 2003 har arealene gradvis blitt slått igjen. Arealene mellom husene har blitt åpnet opp først mens lenger nord og øst for husan begynte skjøtselen gradvis fra 2011. Slåttemarka lengst i vest og «Draget» har blitt restaurert de siste 3-4 årene siden 2014.

Alt av slåttemarksareal har blitt slått årlig én gang sent i vekstsesongen, vanligvis etter 20. juli. I starten ble arealene slått med beitepusser i 1-2 sesonger for å fjerne tuestrukturen. Deretter har slåtten blitt gjennomført med en lett 4-hjuls traktor. Graset bakketørkes noen dager, samles sammen ved hjelp av en venderive og føres til et par steder utenfor lokalitetene hvor det blir dumpet. Slåttemarka har ikke vært gjødslet med kunstgjødsel. Det finnes areal som er mer produktivt og trolig ble innsådd en gang for lenge siden. Det gjelder et stykke lengst i sørvest og den nordlige delen av arealet vest for bekkedraget. Et parti på ca. 1,6 daa i sørøst er preget av god næringsforsyning og begrenset artsmangfold siden arealet ble tidligere brukt som potetåker.

I 2014 var hundekjeks ganske dominerende i arealene i nord som nettopp hadde blitt tatt i bruk igjen. Etter fire år med slått har dekningsgraden betydelig gått tilbake til tross for at hele arealet ble slått bare én gang sent i vekstsesongen, også i de partiene der det ble tatt høyde for restaureringsslått i skjøtselsplanen fra 2014.

I 2018 er det flere mindre arealer i tillegg til de avgrensete slåttemarkslokaliteter som har blitt slått enten med lett firehjulstraktor eller med beitepusser. Disse er ikke inkludert i slåttemarkslokaliteten siden de av ulike årsaker ikke ansees (ennå) å være verdifull slåttemark. Tilstand og kvalitet av disse arealene kan vurderes ved neste revidering av skjøtselsplanen om noen år.

2.4 Aktuelle erfaringer med skjøtselen

Siden utarbeidelse av den første skjøtselsplanen i 2014 har slåtten blitt gjennomført på alle arealer årlig, én gang sent i vekstsesongen. Dette gjelder også de deler av slåttemarkene som skulle slås som restaureringsslått, dvs. to ganger i løpet av vekstsesongen. Under befaringsgrunnet i 2018 kunne det bekreftes at én slått har likevel vært tilstrekkelig for å tilbakeføre de gjengrodde arealene i en god tilstand, redusere gjengroingsarter, spesielt andel hundekjeks, og fremme artsmangfoldet. Bruk av beitepusser i det første slåtteeåret ser ikke ut til å ha medført negative konsekvenser, men heller har lettet arbeidet med fjerning av tuer og raskt tilbakeføring av arealet.

Det finnes en del tippeplasser for graset som dumpes etter slått. Dette har ikke vært mulig å unngå siden det ikke er behov for graset. Det vil være en fordel å finne løsninger for bruk av graset framover så lenge det ikke går på bekostning av kravet om håndtering av graset under og etter slått (sen slått, bakketørring m.m.)

2.5 Artsmangfold og eventuelle observerte endringer

Som følge av at slåttearealet er stort finnes det også variasjon i vegetasjonssammensetningen som medfører et middels høyt arts mangfold samlet sett. Eksempler på registrerte arter som fremmes gjennom slått (arter typisk for seminaturlig eng) er bl.a. blåklukke, ryllik, småengkall, fuglevikke, gulaks og rødsvingel. Der skjellsand påvirker vegetasjonen forekommer bl.a. gulflatberg, tiriltunge, strandrug og hestehavre. Andel arter som begynner å dominere vegetasjonssammensetning på bekostning av arts mangfoldet når arealet er i dårlig hevd (problemarter/gjengroingsarter) har gått betydelig tilbake etter arealene har vært i bruk i flere år gjennom årlig slått. Spesielt andel hundekjeks, geitrams og mjøduert har blitt redusert. I de mest produktive arealene (hovedsakelig Tannøya 2) er innslaget av nitrofile arter som engsoleie, engsyre, løvetann og til dels hundekjeks stor.

2.6 Evaluering/vurdering av skjøtselen

OPPSUMMERENDE VURDERING	I HØY GRAD	IMIDDELS GRAD	I LITEN GRAD
Har skjøtselen vært tilfredsstillende for å oppnå målene, jf skjøtselsplanen som nå revideres?	X		
Bør skjøtselen endres for neste skjøtselsplanperiode (neste 5 år)?			X
Er det realistisk at lokaliteten holdes i hevd de neste 5 åra?		X	

Begrunnelse:

Ansvarsskifte for gjennomføring av skjøtselstiltak ble foretatt i 2018. Dette medfører også anskaffelse og bruk av nytt (brukt) utstyr. Begge faktorene har betydning for om og hvordan lokalitetene holdes i hevd de neste årene.

2.7 Mål for verdifull slåttemark

HOVEDMÅL FOR LOKALITETEN(E): Holde mest mulig slåttemarksareal i god hevd ved videreføring av årlig, sen slått for å bevare eksisterende arts mangfold og jevn slåttemarksstruktur
EVENTUELLE SPESIFIKKE MÅL FOR DELOMRÅDER: Andel problemarter som hundekjeks, geitrams og mjøduert bør reduseres mest mulig, spesielt på arealer som ikke har vært i årlig bruk lenge
TILSTANDSMÅL FOR ENKELTE AV ARTENE: Hundekjeks skal ikke dominere

2.8 Restaureringstiltak (engangstiltak eller tiltak som gjennomføres over en avgrensa periode)

RESTAURERINGSTILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Slått med beitepusser 1 gang i 1-2 år for å fjerne tuer; påfølgende slått med tohjulstraktor eller lett 4-hjulstraktor	i 1-2 år etter kapasitet	7,8 daa utvidelses-areal	juni juli/aug.
Tynning og rydding av enkelte trær og busker på vestsida av slåttemarksarealet lengst i vest (se kart) for å sikre lystilgang, bedre tørkeforhold og sikre slåttemarksgrensene helt ut til kanten	2019	0,5 daa	

2.9 Skjøtselstiltak (tiltak som gjentas årlig)

2.9.1 Slått

SLÅTTETILTAK (KORT BESKRIVELSE, REDSKAPSBRUK M.M.)	PRIORITERING (ÅR)	AREAL/ (DEL)OMRÅDE	TIDSRUM (MND/UKE)
Slått med lett 4-hjuls traktor (lett slått)	årlig	48,6 daa	juli/aug.

Det kan med fordel byttes på rekkefølgen når delområdene slås for å ta hensyn til insekter og ulike tidspunkter når planter blomstrer og produserer modne frø.

Dersom arbeidskapasiteten skulle være begrenset i enkelte år bør slåttene av de mest verdifulle arealene mellom husan prioriteres.

Graset bør dumpes utenfor slåttemarklokalitetene og mest mulig skult i terrenget fortrinnsvis på de plassene som allerede er i bruk

Generelt gjelder for skjøtselsslått (for forklaring se veiledningshefte):

- Slåttene bør skje etter at de fleste artene har blomstret og satt frø (som regel ikke før i siste halvdel av juli). Slåttetidspunktet vil variere fra år til år ut fra variasjoner i været og vekstsesongen. Følg derfor med på blomstring og frøsetting!
- Graset bakketørkes 2-3 dager før det fjernes fra området.
- Områdene kan slås med liten lett traktor med slåmaskin, tohjulsslåmaskin eller ljà, avhengig av bratthet. Kantklipper med senn kan og benyttes på mindre areal der det er vanskelig å komme til med maskiner.
- Ikke bruk tunge maskiner, spesielt i de fuktige partiene, som kan påføre komprimering av jorda og kjøreskader.
- Unngå bruk av kunstgjødsel, gylle eller store mengder bløt husdyrgjødsel (se veileder).

Figur 2. Skjøtselstiltak som skal gjennomføres.

2.10 Oppfølging av skjøtselsplanen

NESTE REVIDERING/EVALUERES ÅR: 2023
BEHOV FOR YTTERLIGERE REGISTRERING AV SPESIFIKKE NATURTYPER OG/ELLER ARTSGRUPPER: Nei
GJENNFØRTE ELLER PÅBEGYNT TILTAK SOM ER FINANSIERT DE SISTE 5 ÅRA: Slått
PERSON(-ER) SOM HAR ANSVAR FOR Å GJENNFØRE TILTAKENE I SKJØTSELSPLANEN: Hans Petter Lorentsen

2.11 Bilder fra lokaliteten(e)

Figur 3+4. Gjenfotografering 2014 (t.v.) og 2018 (t.h.). Slåttemarka mellom husan er slett, homogent og stor. Bildene ble tatt ca. UTM 33W 7560683N 534048Ø i nordvestlig retning.

Foto: A. Bär

Figur 5+6. Gjenfotografering 2014 (t.v.) og 2018 (t.h.). Den nordlige delen av slåttemarka sett mot sør. UTM 33W 7561111N 533969Ø.

Foto: A. Bär

Figur 7+8. Gjenfotografering 2014 (t.v.) og 2018 (t.h.). Lokalitet «Draget» sett mot nord/nordøst. UTM 33W 7560666N 534217Ø.

Foto: A. Bär

Figur 9. Lokalteten «Tannøya 2» er mer produktive og trolig tidligere innsådd- Det forekommer bl.a. engsoleie, løvetann, marikåpe og hundekjeks med høy dekning i tillegg til timotei. UTM 33W 7560574N 533938Ø.

Foto: A. Bär

Figur 10+11. Slåttemarka lengst vest har blitt restaurert med god resultat de siste 4 årene (t.v.). Det anbefales tynning av skogen på vestsida for å sikre lystilgang og slått helt ut i kanten.

Foto: A. Bär

Figur 12. Slåttemarka kan i den sentrale delen utvides østover hvor hundekjeks dominerer per i dag. UTM 33W 7560857N 533975Ø.

Foto: A. Bär

Referanse

Bele, B., Norderhaug, A., Alm, T. & Vange, V. 2014. Bondens kulturmarksflora for Nord-Norge. Bioforsk FOKUS 9 (4). 122 s.

Carlsen, T.H. & Bär, A. 2014. Skjøtselsplan for slåttemark. Tannøya, Hamarøy kommune. Bioforsk Rapport 9 (160). 26 s.

Direktoratet for naturforvaltning 2009. Handlingsplan for slåttemark. DN-rapport 2009-6. 60 s.

Vedlegg

1 Lokalitetsbeskrivelse i Naturbase

Figur 13. Flybilde med avgrensning av lokaliteter som skjøtelsesplanen omhandler.

1.1 Tannøya

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Tannøya		Kommune Hamarøy		Områdenr. 1849 40 230			
ID i Naturbase Tidligere: BN00101402 T. rundt gårdene BN00101400 Tannøya øst		*Registrert i felt av: Annette Bär		Dato: 05.07.2018			
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Carlsen, T.H. & Bär, A. 2014. Skjøtselsplan for Tannøya Ofte, A. & Vange, V. 2004 - feltundersøkelse				Skjøtselsavtale: Inngått år: - Utløper år: -			
Hovednaturtype: Slåttemark – D01, 100 %		Utforminger: Svak lågurtslåtteeeng – D0115, 100 %					
Tilleggsnaturtyper:							
Verdi (A, B, C): B		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper: G4 – Frisk fattigeng, engkvein-rødsvingel-gulakseng G10 - Hestehavreeng	
< 20 m	x	God	x	Slått	x		Torvtekt
20 – 50 m		Svak		Beite			Brenning
50-100 m		Ingen		Pløying			Park/hagestell
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			

Områdebeskrivelse

Innledning

Tannøya ble befart i juli 2018 av Annette Bår i sin rolle som fagkoordinator for trua naturtyper i Nordland med formålet om å revidere skjøtelsesplanen for slåttemarkene på Tannøya. Området er tidligere registrert i naturbasen som slåttemark (BN00101400 og BN00101402). Områdebeskrivelsen og avgrensningen fra 2018 erstatter den fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Slåttemarksareal ligger på nordøstsiden av Tannøya i Hamarøy kommune fordelt over eiendommene 5/1, 2 og 4. De viktigste slåttemarkspartiene finnes i tilknytning til gårdene. Slåttemarksareal som inngår i lokaliteten Tannøya består av tre delområder på til sammen 35,9 daa. Strukturen er jevnt men variert i vegetasjonssammensetning grunnet ulik påvirkningsgrad av skjellsand. Av bergarter dominerer charnockitt og sur mangeritt som er undertyper av hovedbergarten granitt. Skjellsandpåvirkning finnes hovedsakelig i de nordlige delene av lokaliteten. Tannøya ligger i klart oceanisk vegetasjonssesjon (O2) og tilhører den mellomboreale vegetasjonssonen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten er definert som 100 % slåttemark (D01) og er noe variert med tanke på utforming, gjengroingsgrad, påvirkning fra havet m.m. De nordlige delene av slåttemarka er preget av skjellsand som delvis kommer inn i form av flyvesand. Flekkvis får man dyneengvegetasjonspreg ved at strandrug vokser langt inn i lokaliteten. Generelt dominerer vegetasjonstypen hestehavreeng (G10) sammen med frisk fattigeng, engkvein-rødsvingel-gulaks-eng (G4) i den nordlige delen av lokaliteten. Begge disse vegetasjonstypene hører inn under utformingen svak lågurtslåtteeeng (D0115). Noen mindre partier er fremdeles mer frodige og her finnes det en større andel av gjengroingsarter som hundekjeks, mjødukt, enghumleblom og marikåpe. Jo lenger sør og nærmere begyggelsen jo mer går slåttemarka over i en ren frisk fattigeng uten gjengroingspreg. Her er artene jevnt fordelt og enga gir et homogent preg.

Artsmangfold

Det ble registrert relativt mange arter til tross for sur og hard berggrunn. Dette skyldes først og fremst variasjon i vegetasjonsutforminger i en så stor lokalitet. Artene er likevel hovedsakelig trivielle uten forekomst av rødlistede arter. Artsutvalget består bl.a. av strandrug, dunhavre, hestehavre, hvitmaure, enghumleblom, tiriltunge, engsoleie, engsyre, harerug, skogstorkenebb, gjeldkarve, rødsvingel, blåkløkke, småengkall, engrapp, engkvein, hvitkløver, vendelrot, følblom, gulflatbelg, ryllik, tepperot, grasstjerneblom, åkersnelle, geitsvingel, skogstjerne, fuglevikke, glattmarikåpe, grannmarikåpe, gulaks, karve, vanlig arve, hundekjeks og løvetann. Mosedekket er i enkelte partier tykt.

Bruk, tilstand og påvirkning

Slåttemarka har en lang brukshistorie. Det finnes spor etter bosetning og bruk av området helt tilbake til jernalderen. I nyere tid ble gårdsdrifta på øya gradvis redusert og til slutt lagt ned på starten av 1990-tallet. Enkelte slåttemarksarealer på øya har ligget brakke i 40-50 år. Det sentrale partiet rundt husan var det første arealet som ble tatt i bruk igjen etter bare 10-15 år brakklegging. Fra og med 2003 har øvrige deler av denne lokaliteten gradvis blitt slått igjen med årlig, sein slått i slutten av juli. Arealet slås med slåmaskin tilkoblet en lett traktor. Gresset blir bakketørket i noen dager, samlet sammen med venderive og dumpet et par steder utenfor lokaliteten. Grunneieren kan ikke minnes at arealet har blitt gjødslet med kunstgjødsel. Gjengroingspreget har blitt kraftig redusert de siste årene

slik at det bare er små partier igjen hvor det finnes økt forekomst av gjengroings- og problemarter som hundekjeks og marikåpe.

Fremmede arter

Ingen registrert.

Skjøtsel og hensyn

Det er viktig å opprettholde slått som skjøtselsmetode med sein slått og etterfølgende bakketørring og bortkjøring av gresset. Gjødsling og jordbearbeiding bør unngås i slåttemarka. Dette vil føre til endringer i vegetasjons sammensetning og nedgradering av lokaliteten som verdifull slåtteenng. Rydding av trær og busker rundt slåttemarka anses som positivt for å opprettholde et åpent til halvåpent landskapspreg og samtidig bevare kvalitetene i landskapet.

Del av helhetlig landskap

Slåttemarkene som ligger i tilknytning til gårdene på Tannøya utgjør en stor verdi og er en fin kontrast til det ellers så furuskogkledde landskapet på Tannøya. Ekstensivt drevne slåttemarker er en trua naturtype og blir sjeldnere og sjeldnere som følge av driftsendringer i kulturlandskapet. Dette området bidrar til et flott helhetlig preg med store åpne områder på øya. I tillegg finnes det en del kulturminner som bidrar til et helhetlig kulturlandskap i form av steingjerder, sommerfjøs, en kornmølle og en ringgrav fra jernalderen.

Verdibegrunnelse

Slåttemarkene på Tannøya er i relativ god hevd, også de delene som har vært under restaurering de siste årene. Lokaliteten er intakt. Artsrikdom er middels og skyldes at den nordligeste delen av lokaliteten er påvirket av skjellsand. Noen problemarter som hundekjeks, mjødukt og enghumleblom er fremdeles flekkvis til stede. Det ble ikke registrert rødlistearter i 2018. Arealet er stort med 34,3 daa. Til tross for at hevd og tilstand er bra og størrelsen stor når ikke lokaliteten opp på verdi A, men settes til verdi B. Dette først og fremst pga. et trivielt artsmangfold og mangel på sjeldne og trua arter. Det utelukkes ikke at det finnes sjeldne og trua arter i andre artsgrupper enn karplanter, eksempelvis for sopp, mose, lav og insekter.

1.2 Tannøya 2

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Tannøya 2				Kommune Hamarøy		Områdenr. 1849 40 231		
ID i Naturbase Tidligere deler av: BN00101402 T. rundt gårdene BN00101400 Tannøya øst			*Registrert i felt av: Annette Bär			Dato: 05.07.2018		
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Carlsen, T.H. & Bär, A. 2014. Skjøtselsplan for Tannøya Often, A. & Vange, V. 2004 - feltundersøkelse						Skjøtselsavtale: Inngått år: - Utløper år: -		
Hovednaturtype: Slåttemark – DO1, 100 % Tilleggsnaturtyper:				Utforminger: Frisk næringsrik «gammeleng» – DO114, 100 %				
Verdi (A, B, C): C			Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)								
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):				Vegetasjonstyper: G14 – Gammeleng
< 20 m	x	God	x	Slått	x	Torvtekt		
20 – 50 m		Svak		Beite		Brenning		
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell		
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling				
		Dårlig		Lauving				

Områdebeskrivelse

Innledning

Tannøya ble befart i juli 2018 av Annette Bår i sin rolle som fagkoordinator for trua naturtyper i Nordland med formålet om å revidere skjøtelsesplanen for slåttemarkene på Tannøya. Deler av området er tidligere registrert i naturbasen som slåttemark (BN00101400 og BN00101402). Områdebeskrivelsen og avgrensningen fra 2018 erstatter den fra 2014.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Slåttemarksareal ligger på nordøstsiden av Tannøya i Hamarøy kommune fordelt over eiendommene 5/1, 2 og 4. De viktigste slåttemarkspartiene finnes i tilknytning til gårdene. Slåttemarksareal som inngår i lokaliteten Tannøya 2 omfatter de mer produktive arealene som bærer preg av tidligere gjødsling og/eller innsåing. Lokaliteten består av tre delområder på til sammen 9,4 daa. Av bergarter dominerer charnockitt og sur mangeritt som er undertyper av hovedbergarten granitt. Tannøya ligger i klart oceanisk vegetasjonsseksjon (O2) og tilhører den mellomboreale vegetasjonssonen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten er definert som 100 % slåttemark (DO1) og omfatter de deler av slåttemarksarealet som bærer preg av tidligere gjødsling eller/og innsåing. Derfor defineres vegetasjonstypen som «Gammeleng» (G14) som hører inn under utforming «Frisk gnæringsrik gammeleng» (DO114).

Artsmangfold

Artssammensetning består av seminaturlige engarter som bl.a. blåklokke, småengkall, ryllik, hvitkløver, vendelrot, fuglevikke, harerug, følblom, grasstjerneblom, åkersnelle, sølvbunke vanlig arve, bakkefrytle, gulaks, rødsvingel og engkvein. Nitrofile arter som engsoleie, løvetann, engsyre og marikåpe har stor dekning. Det finnes også en del timotei som tyder på at enga ble trolig sådd inn en gang.

Bruk, tilstand og påvirkning

Slåttemarksareal på Tannøya har en lang brukshistorie, men gårdsdrifta ble gradvis redusert og til slutt lagt ned på starten av 1990-tallet. Lokaliteten består av tre delområder som har blitt tatt i bruk igjen til forskjellige tidspunkter. De har til felles at de nå er i god hevd igjen, men bærer preg av god næringsforsyning grunnet gjødsling og/eller ble innsådd en gang i tid. Arealet sør om husene ble tatt i bruk etter bare 10-15 år brakklegging men artene indikerer at det stykke trolig ble gjødslet og sådd inn tidligere. Delområdet i sørøst er preget av god næringsforsyning og begrenset arts mangfold siden arealet ble tidligere brukt som potetåker. Det nordligste delarealet har blitt restaurert de tre siste årene (fra 2015) og går nå over i vanlig skjøtsel. Artssammensetningen bærer preg av tidligere innsåing. Alle arealene slås nå en gang årlig med sein slåttetidspunkt i slutten av juli. Det brukes slåmaskin tilkoblet en lett traktor. Gresset bakketørkes i noen dager, samles med venderive og dumpes et par steder utenfor lokaliteten.

Fremmede arter

Ingen registrert.

Skjøtsel og hensyn

Det er viktig å opprettholde slått som skjøtselsmetode med sein slått og etterfølgende bakketørring og bortkjøring av gresset. Etter hvert vil arealet utarmes og andel innsådde arter reduseres dersom grasset slås og fjernes fra område samt at det ikke tilføres noen form av gjødsel i tillegg.

Del av helhetlig landskap

Slåttemarkene som ligger i tilknytning til gårdene på Tannøya utgjør en stor verdi og er en fin kontrast til det ellers så furuskogkledd landskapet på Tannøya. Ekstensivt drevne slåttemarker er en trua naturtype og blir sjeldnere og sjeldnere som følge av driftsendringer i kulturlandskapet. Dette området bidrar til et flott helhetlig preg med store åpne områder på øya. I tillegg finnes det en del kulturminner som bidra til et helhetlig kulturlandskap i form av steingjerder, sommerfjøs, en kornmølle og en ringgrav fra jernalderen.

Verdibegrunnelse

Slåttemarkene på Tannøya er i relativ god hevd, men bærer preg av tidligere gjødsling og/eller innsåing. Artssammensetning er derfor preget av nitrofile arter. Verdien settes til C, lokal verdi. Dette først og fremst pga. høyt innslag av nitrofile eller/og innsådde arter og mangel på sjeldne og trua arter.

1.3 Draget

Søkbare egenskaper

Navn på lokaliteten Draget		Kommune Hamarøy		Områdenr. 1849 40 232			
ID i Naturbase		*Registrert i felt av: Annette Bär		Dato: 05.07.2018			
Eventuelle tidligere registreringer og andre kilder (skriftlige og muntlige) Carlsen, T.H. & Bär, A. 2014. Skjøtselsplan for Tannøya Ofte, A. & Vange, V. 2004 - feltundersøkelse				Skjøtselsavtale: Inngått år: - Utløper år: -			
Hovednaturtype: Slåttemark – D01, 100 % Tilleggsnaturtyper:			Utforminger: Svak lågurtslåtteeeng – D0115, 100 %				
Verdi (A, B, C): C		Annen dokumentasjon (bilder, belagte arter m.m.) Bilder					
Påvirkningsfaktorer (kodeliste i håndbok 13, vedlegg 11)							
Stedkvalitet		Tilstand/Hevd		Bruk (nå):		Vegetasjonstyper:	
< 20 m	x	God		Slått	x	Torvtekt	G10 – Hestehavreeng G4 – frisk fattigeng
20 – 50 m		Svak	x	Beite		Brenning	
50-100 m		Ingen		Pløying		Park/hagestell	
> 100 m		Gjengrodd		Gjødsling			
		Dårlig		Lauving			

Områdebeskrivelse

Innledning

Tannøya ble befart i juli 2018 av Annette Bår i sin rolle som fagkoordinator for trua naturtyper i Nordland med formålet om å revidere skjøtelsesplanen for slåttemarkene på Tannøya. Området er omtalt i skjøtelsesplanen fra 2014 men ble ikke verdisatt på grunn av for dårlig tilstand.

Beliggenhet og naturgrunnlag

Slåttemarksareal ligger på nordøstsiden av Tannøya i Hamarøy kommune fordelt over eiendommene 5/1, 2 og 4. De viktigste slåttemarkspartiene finnes i tilknytning til gårdene. Slåttemarkslokaliteten «Draget» omfatter 3,3 daa og ligger øst for de andre verdisatte slåttemarkslokalitetene adskilt av en skogkledd bergrygg. Draget begrenses av to bukter i henholdsvis nord- og sørenden. Utgangssubstrat er skjellsand. Tannøya ligger i klart oseanisk vegetasjonsseksjon (O2) og tilhører den mellomboreale vegetasjonssonen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Lokaliteten er definert som 100 % slåttemark (DO1). På grunn av skjellsandpåvirkning dominerer vegetasjonstypen hestehavreeng (G10) som også opptrer i mosaikk med Frisk fattigeng, engkvein-rødsvingel-gulaks-eng (G4). Begge vegetasjonstypene hører inn under utformingen svak lågurtslåtteeeng (DO115).

Artsmangfold

Artssammensetning består av seminaturlige engarter som bl.a. blåklukke, småengkall, ryllik, vendelrot, fuglevikke, følblom, dunhavre, rødsvingel og engrapp. Nitrofile arter som engsoleie, løvetann, engsyre, hundekjeks, mjødukt og enghumleblom har stor dekning. Det finnes også en del timotei som tyder på at enga ble trolig isådd en gang. Bunnsjikt er tykt og moserikt.

Bruk, tilstand og påvirkning

Slåttemarksareal på Tannøya har en lang brukshistorie, men gårdsdrifta ble gradvis redusert og til slutt lagt ned på starten av 1990-tallet. Fra begynnelsen av 2000-tallet har slåttemarka blitt gradvis slått igjen og Draget som en av de siste arealene har blitt tatt i bruk og restaurert de siste tre år (siden 2015). Slåttemarka bærer fremdeles noe preg av gjengroing med høyvokste urter, men er uten oppslag av kratt. Næringsstofforsyning er god og vegetasjonen er påvirket av skjellsansforekomst. Arealet kan nå gå over i vanlig skjøtsel; dvs. slått en gang årlig med sein slåttetidspunkt i slutten av juli. Det brukes slåmaskin tilkoblet en lett traktor. Gresset bakketørkes i noen dager, samles med venderive og fjernes fra område.

Fremmede arter

Ingen registrert.

Skjøtsel og hensyn

Tre år etter gjeninnføring av slått kan arealet nå gå over i vanlig skjøtsel; dvs. slått en gang årlig med sein slåttetidspunkt i slutten av juli. Det brukes slåmaskin tilkoblet en lett traktor. Gresset bakketørkes i noen dager, samles med venderive og fjernes fra område.

Etter hvert vil arealet utarmes og andel nitrofile arter reduseres dersom grasset slås og fjernes fra område samt at det ikke tilføres noen form av gjødsel i tillegg. Det bør vurderes å etablere en plass for dumping av graset i nærheten av lokaliteten for å unngå for store kjøreskader. En mulig plassering er på vest/nordvestsida i skogkanten.

Del av helhetlig landskap

Slåttemarkene som ligger i tilknytning til gårdene på Tannøya utgjør en stor verdi og er en fin kontrast til det ellers så furuskogkledd landskapet på Tannøya. Ekstensivt drevne slåttemarker er en trua naturtype og blir sjeldnere og sjeldnere som følge av driftsendringer i kulturlandskapet. Dette området bidrar til et flott helhetlig preg med store åpne områder på øya. I tillegg finnes det en del kulturminner som bidra til et helhetlig kulturlandskap i form av steingjerder, sommerfjøs, en kornmølle og en ringgrav fra jernalderen.

Verdibegrunnelse

Tilstanden av slåttemark på Draget er fremdeles noe preget av gjengroingsarter og hevden er svak. Artssammensetning er derfor preget av nitrofile arter. Det kunne ikke registreres rødlistede arter. Arealet åpent og uten oppvekst av kratt. Størrelse er liten til middels. Skjøtselen har kommet i gang og skal videreføres. Basert på disse faktorene verdisettes lokaliteten til lokal verdi, C-verdi med potensial til oppgradering når tilstanden forbedres gjennom videreføring av årlig slått.

2 Tiltakslogg, grunneiers notater

Her er det plass for grunneier å føre inn egne notater som gjelder gjennomføring av tiltakene.

AREAL/DELOMRÅDE	TYPE TILTAK (EKS SLÅTT, RYDDING, BEITING)	PERIODE	ANTALL DAGSVERK/ TIMER	ÅR

Norsk institutt for bioøkonomi (NIBIO) ble opprettet 1. juli 2015 som en fusjon av Bioforsk, Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) og Norsk institutt for skog og landskap.

Bioøkonomi baserer seg på utnyttelse og forvaltning av biologiske ressurser fra jord og hav, fremfor en fossil økonomi som er basert på kull, olje og gass. NIBIO skal være nasjonalt ledende for utvikling av kunnskap om bioøkonomi.

Gjennom forskning og kunnskapsproduksjon skal instituttet bidra til matsikkerhet, bærekraftig ressursforvaltning, innovasjon og verdiskaping innenfor verdikjedene for mat, skog og andre biobaserte næringer. Instituttet skal levere forskning, forvaltningsstøtte og kunnskap til anvendelse i nasjonal beredskap, forvaltning, næringsliv og samfunnet for øvrig.

NIBIO er eid av Landbruks- og matdepartementet som et forvaltningsorgan med særskilte fullmakter og eget styre. Hovedkontoret er på Ås. Instituttet har flere regionale enheter og et avdelingskontor i Oslo.